

ZOENEN, HUILEN, BETASTEN EN VECHTEN

Studenten op weg naar de Stadsschouwburg

Studenten Toneelvereniging Amsterdam staat aan de vooravond van het jaarlijkse hoogtepunt: een optreden in de Amsterdamse Stadsschouwburg. Ze hebben het zichzelf niet makkelijk gemaakt, met de vertolking van het controversiële *The Fountainhead*. *Folia* was bij de repetities. ‘Ja, hier was j uw tekst geweest inderdaad.’

tekst **Steffi Weber** foto's **Bob Bronshoff**

Hoog boven de Marnixstraat, op de zevende verdieping van de Amsterdamse Stadsschouwburg, beent regisseur Charlotte Poos opgewonden heen en weer. Voor haar zit een groep studenten op klapstoeltjes netjes op een rij. ‘Het is z o goed dat we hier zijn’, zegt Poos met een Limburgse tongval. ‘Dit is precies de breedte die we straks hebben, die moeten we zien te vullen. Dus als je loopt, leg dan energie in je passen. Wennen aan de ruimte, dat is vanavond het doel.’

Sinds drie maanden repeteren Poos en tien acteurs van Studenten Toneelvereniging Amsterdam (STA) twee avonden per week voor hun voorstelling *The Fountainhead*. Komende weekend is het zover: dan treden ze traditiegetrouw op in de Rabozaal van de Stadsschouwburg Amsterdam, in het originele

toneelbeeld van Toneelgroep Amsterdam. Deze donderdagavond repeteren ze voor de eerste en enige keer in de schouwburg. Niet in de Rabozaal, maar in een ruimte pal daarboven die dezelfde afmetingen heeft als het podium waar ze straks op staan.

‘Geweldig’, zegt hoofdrolspeler Dani el van Duijn. ‘Al was het maar omdat we nu drie stappen kunnen zetten zonder meteen tegen een tafel aan te knallen.’ De 24-jarige acteur zat ooit op de filmacademie, maar werd er afgestuurd en is nu bezig met de laatste loodjes van zijn scriptie politicologie. Terwijl zijn collega’s nog tafels de zaal in sjouwen, helpt een meisje hem een lintje om zijn linkerschouder vast te knopen. ‘Een reminder voor de anderen,’ legt hij uit. ‘Het stuk wordt

Hoofdrolspeler Daniël van Duijn als Howard Roark met diens grote liefde Dominique Francon, gespeeld door Jolijn van Ginkel

soms redelijk fysiek. Het lintje is een waarschuwing, zodat ze me niet te hard duwen.' Van Duijn knikt naar zijn tegenspeler, de 22-jarige psychologiestudent David Danner – grijze broek en zalmroze overhemd – die met een script in zijn handen aan een van de tafels is gaan zitten.

Van Duijn heeft onlangs zijn sleutelbeen gebroken toen hij bij het Hoofddorpplein met het voorwiel van z'n fiets in de tramrails terechtwam. Twee weken voor de voorstelling, honderd meter voor zijn huisdeur. Dronken was hij niet, zegt hij. 'Een scooter-

Danner – streeft juist naar erkenning en commercieel succes, en is bereid daar alles voor te doen. De vraag is: waar kies je voor in het leven? Kies je voor idealen en onafhankelijkheid ten koste van alles, of ga je mee in wat anderen van je verlangen? Ben je bereid tot compromis? Rand is er duidelijk over: radicaal egoïsme is een deugd. Haar lijvige ideeënroman uit 1943

geldt in de Verenigde Staten als bijbel van politiek rechts en heeft ook in Nederland een schare devote volgelingen, die het beschouwen als gids voor existentiële levensvragen.

De regisseur: 'Wennen aan de ruimte is vanavond het doel'

rijder sneed me af en ik wilde hem weer inhalen, dat ging natuurlijk mis.' Pech, maar de actie past wel uitstekend bij het personage dat hij speelt. 'Die is net zo eigenwijs.'

Bijbel van rechts

Sinds 2011 speelt de Amsterdamse studentenvereniging ieder jaar een voorstelling naar eigen keuze in het decor van 's lands eerste theatergezelschap. Deze keer hebben ze niet voor de makkelijkste weg gekozen; Ayn Rands cultboek *The Fountainhead* – een hartstochtelijk pleidooi voor egoïsme en radicaal individualisme – is controversieel, zeker in de huidige tijd.

Onbetwiste held van het boek is de briljante maar eigenzinnige architect Howard Roark, vertolkt door Van Duijn. Roark wil tegen de trend in vernieuwend bouwen en weigert concessies te doen aan opdrachtgevers. Zijn minder getalenteerde collega Peter Keating – gespeeld door David

Acteurs van STA! bespreken de zoveelste wijzigingen aan het script.

Toneelgroep Amsterdam (TA) wist als eerste toneelgezelschap wereldwijd de rechten op de kloeke roman te verwerven, en bracht het controversiële stuk vorig jaar op toneel; met verpletterend succes. De voorstelling van regisseur Ivo van Hove werd op het theaterfestival in het Franse Avignon – ook wel de Champions League van het theater genoemd – jubelend ontvangen. De kritieken waren vrijwel unaniem lovend, onder meer in *Le Monde* en *The Guardian*. De voorstelling was zo succesvol dat de STA-acteurs zich niet eens konden laten inspireren door hun professionele stadgenoten: de voorstellingen waren al maanden van tevoren stijf uitverkocht.

Niet dat de studenten van STA er veel aan hadden gehad. Hun stuk verschilt sterk van dat van TA. Regisseur Poos heeft het script flink onder handen genomen en de ruim vier uur durende voorstelling teruggebracht tot iets meer dan anderhalf uur. Ze heeft sommige karakters weggelaten en andere erbij verzonnen. Om de inhoud van het stuk te nuanceren, maar ook om voldoende rollen te hebben voor iedereen.

De hoofdrolspeler: 'Mijn personage is net zo eigenwijs als ik'

'Het is heel anders geworden dan oorspronkelijk gepland,' vertelt Poos – grote, ronde bril en een net colbertje – terwijl ze in de bovenverdieping van de Schouwburg de muziekinstallatie test. Eventjes klinkt het funky jazzlooptje van Herbie Hancock's 'Cantaloupe Island'. Poos knikt tevreden. De dertigjarige freelancer werkt voor de derde keer met STA en pitchte een zeer vrije versie van *The Fountainhead*, uiteindelijk

bleef ze echter dicht bij de tekst van TA. 'Er was een hoop discussie over,' vertelt ze. 'Want hoe breng je een verhaal voor het voetlicht, als je het eigenlijk niet eens bent met de essentie?' Poos weet niet meer hoe vaak ze het

script heeft aangepast, en het is ook nu – anderhalve week voor de voorstelling – nog aan verandering onderhevig.

"'Jij en ik, wij vechten tegen de standaard, wij vechten tegen het normale leven,' dat is de *cue*, het teken om de tafels te verschuiven,' zegt Poos, als ze even later de scriptwijzigingen bespreekt met de acteurs. Tegenover haar zitten de studenten op grijs gestoffeerde klapstoeltjes op een rij. Sommigen

maken aantekeningen. Een jongen heeft zijn handen achter zijn hoofd en kantelt met zijn stoel gevaarlijk ver naar achter. In rap tempo bespreekt Poos de afloop. 'Roark: ik wil met je trouwen, blablabla. Dominique: Als ik me echt pijn wil doen, dan pas zou ik met je trouwen, blablabla.'

Verkrachtingsscène

Om zeker te zijn dat iedereen de afloop van de scènes ook echt onder de knie heeft, spelen de acteurs alle scènes nog even in hoog tempo door. Het 'Italiaantje' – vernoemd naar de snel pratende Zuid-Europeanen – leidt hier en daar tot hilariteit. Bijvoorbeeld bij de verkrachtingsscène, waarin hoofdrolspeler Van Duijn zijn heupen karakteristiek – maar veel te snel, als een filmpje in fastforward – heen en weer beweegt, terwijl hij zijn tegenspeelster tegen een tafel aan drukt. 'Van voor – omdraaien – van achter.' Als Van Duijn later ook nog eens zijn inzet mist, slaat Poos hem speels met het script op z'n hoofd. 'Ja, hier was j'ouw tekst geweest inderdaad.'

Na een gemeenschappelijke *fistpump* in het midden van de zaal, begint de doorloop. De stemming slaat radicaal om – van lollig naar gefocust. De acteurs spelen geconcentreerd de ene scène na de andere en laten zich niet van de wijs brengen als iemand zich verspreekt of niet meteen op zijn tekst kan komen. Er wordt gezoend, betast, verkracht, gehuild, geschreeuwd en gevochten – alles met volledige overgave. Een stukje plakband op de wang, vlak onder het oor moet het microfoontje nabootsen dat ze komend weekend dragen. 'Zo weten we nu al wat er straks bij de zoenscènes kan, en wat niet', legt Van Duijn uit.

De regisseur en de beide hoofdrolspelers zijn het eens: een makkelijk stuk is het niet. De personages maken geen psychologische ontwikkeling door. 'Het zijn archetypes, die heel extreem staan voor één idee,' zegt psychologiestudent Danner. Toch vindt hij het stuk 'echt te gek'. Juist omdat er van die extremen in zitten. 'Het gaat ook over hoe je in het leven staat. Ik denk dat veel studenten daarmee bezig zijn: wat is belangrijk in het leven en wat niet?'

Goed gelukt

Hoofdrolspeler Daniël van Duijn kan zich op veel vlakken uitstekend identificeren met zijn personage Howard Roark. 'We zijn beiden van de kunstacademie afgetrapt, we kunnen geen compromissen sluiten, we streven een ideaal na en zijn bereid vrijwel alles op te offeren voor dat ideaal.' Als klap op de vuurpijl vertrekt Van Duijn twee weken na de voorstelling ook naar New York om daar – net als Roark – zonder

TALENT OF SUCCES

Hoofdpersoon van *The Fountainhead* is Howard Roark, een getalenteerd architect die weigert concessies te doen aan zijn opdrachtgevers. Zijn minder getalenteerde collega Peter Keating streeft juist naar erkenning en roem. Roark krijgt nauwelijks opdrachten en verdient zijn geld in een steengroeve, waar hij zijn liefde Dominique Francon ontmoet, maar hij trouwt met een ander. Als de succesvolle Keating een grote opdracht binnensleept voor sociale woningbouw, Courtland Homes, laat hij heimelijk Roark het ontwerp tekenen. Roark stemt in, maar eist dat het gebouw strikt naar zijn ontwerp wordt gebouwd. Als dit niet gebeurt, vinden Dominique en hij elkaar in de grootste uitdaging: het oplazen van Courtland Homes.

opleiding alsnog zijn geluk te beproeven. Hij wil er een documentaire over zijn oom maken. 'Natuurlijk zit er ook een kant aan Roark waarin ik me niet herken. Hij is een meedogenloze man, die niet terugschrikt voor verkrachting.'

David Danner hoeft zich niet zo nodig in te kunnen leven in een karakter, zegt hij. 'Ik vind het belangrijker dat ik ze snap. Zolang ik maar begrijp waarom het personage doet wat hij doet.' Maar dat viel nog niet mee. Geen van de acteurs heeft het bijna achthonderd pagina's tellende boek gelezen. Ze kenden

Psychologiestudent David Danner in zijn rol als architect Peter Keating

De rekwisieten moeten nog worden geregeld; dit personage werd neergeschoten zonder pistool, en viel dood neer toen de regisseur 'boem' riep.

het verhaal alleen aan de hand van het TA-script, en hun eigen ingekorte versie daarvan. Het hielp daarom dat TA-acteur Aus Greidanus Jr. – Peter Keating in de TA-versie – zo'n twee weken geleden langskwam tijdens een repetitie in Crea. 'Hij kon precies uitleggen waarom bepaalde scènes waren zoals ze waren, hij kent het verhaal natuurlijk door en door,' aldus Danner.

Van Duijn: 'We waren toen ook nog in een fase dat we nog heel erg met onze eigen rol bezig waren. Greidanus wees ons erop dat we moeten samenspelen, dus onze emotie moeten richten op degene met wie we stonden te spelen, in plaats van op onszelf.' Greidanus en zijn tegenspeler Ramsey Nasr hebben ter voorbereiding tekenles gevolgd om overtuigender te kunnen schetsen in hun rol als architect. 'Zo ver ben ik niet gegaan,' zegt Van Duijn. 'Maar ik heb wel Youtube-filmpjes bekeken van architecten als Daniel Liebeskind en Le Corbusier.'

Inmiddels voelen hij en de anderen zich vrij zeker in hun rol, blijkt na de repetitie. Als Poos en de acteurs na afloop weer in een kring staan, zien de meesten er tevreden uit. Ook Ploos heeft er vertrouwen in. 'Het doel was om te kijken hoe het gaat in zo'n grote ruimte,' zegt ze opgewekt. 'En ik vind dat het ons heel goed gelukt is.'

Daniël van Duijn even later in het café bij de schouwburg: 'Het beste wat er kan gebeuren? Dat Toneelgroep Amsterdam zaterdag komt kijken en zegt: jesus, jullie stuk is beter dan dat van ons.'

'Tuurlijk niet!' roept Poos quasi-verontwaardigd. '*Who cares* wat zij denken, wij zijn autonoom!' ♡

STA! speelt *The Fountainhead* op zaterdag 31 oktober van 13.00 tot 14.30 uur, en zondag 1 november van 11.00 tot 12.30 uur in de Stadsschouwburg Amsterdam. Kaartjes kosten 10 euro voor studenten en 15 euro voor anderen. Reserveren via sta-toneel.nl.

STAGE

Emese van der Weijden (20)

Studie Bestuurskunde

Stage Greenpeace Nederland

Verdiensten 100 euro per maand

Sterren ★★★★★

'In een college over stages vertelde ik dat ik veel affiniteit heb met non-profit, waarna de docent contact heeft gelegd met een kennis die beleidsmedewerker Diversiteit is bij Greenpeace. Dat is nu mijn praktijkbegeleider. Ik was al op een paar plekken op gesprek uitgenodigd toen mijn docent met Greenpeace kwam. Zo'n vette kans, ik ben er meteen vol voor gegaan.'

'Mijn zorg dat ik omringd zou zijn door radicale activisten was ongegrond'

Ik onderzoek hoe Greenpeace meer diversiteit in haar personeelsbestand kan verkrijgen. De non-profitsector is redelijk blank en Greenpeace wil ook op sociaal vlak een voorbeeldfunctie vervullen. Mijn werk wordt serieus genomen, en hoewel ik nog een beetje de weg moet vinden, vind ik het hier erg leuk. De NDSM-werf is een fantastische locatie en de sfeer is informeel. Hoewel ik aan de kant van de bedrijfsvoering werk wordt iedereen goed op de hoogte gehouden van campagnes en nieuws: elke donderdag krijgen we een lunch-update. Mijn aanvankelijke zorg dat ik omringd zou zijn door radicale activisten was ongegrond: iedereen is vriendelijk en heeft net als ik veel affiniteit met het milieu.' ♡ Bob van Toor